

IFRS 9 en Canadese banken; het effect van IFRS 9 in het eerste toepassingsjaar in kaart gebracht

Deze scriptie tracht de invloed van de verplichte IFRS 9 invoering te bepalen op de balansen van Canadese banken. Sinds 1 januari 2018 is het verplicht, voor beursgenoteerde banken, om deze standaard toe te passen in plaats van IAS 39. Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *‘Wat is het effect van IFRS 9 op de balans van Canadese banken in het eerste toepassingsjaar?’* wordt het effect van IFRS 9 geanalyseerd aan de hand van het effect op de CET1 ratio, het effect van de herziene classificatie en waardering van financiële activa en het effect van het nieuwe *Expected-credit-loss* model. Verwacht wordt dat door invoering van IFRS 9 de CET1 ratio zal dalen, het effect van de herziene classificatie en waardering minimaal zal zijn en het effect van het nieuwe Expected-credit-loss model zal zorgen voor een stijging van de kredietverliesvoorziening van banken. Deze verwachtingen worden bevestigd door de uitkomsten van dit onderzoek. De mate waarin deze effecten optreden verschilt echter wel, hiervoor worden diverse redeneringen verschaft binnen deze scriptie.

Bachelorscriptie Accounting

Economics & Business Economics

Student: Calvin van Druten

Student nummer: 483792

Supervisor: H.J., Bouwer

Datum: 29-05-20

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam

Inhoudsopgave

1	Introductie	3
2	Theoretisch kader	6
2.1	Classificatie en waardering van financiële activa onder IAS 39	6
2.2	Classificatie en waardering van financiële activa onder IFRS 9	6
2.2.1	Business model- en kasstroomkenmerkentoets	7
2.3	Verschillen classificatie en waardering van activa onder IFRS 9 en IAS 39	8
2.4	Impairment van financiële activa onder IAS 39	8
2.5	Impairment van financiële activa onder IFRS 9	9
2.6	Verschillen impairment van financiële activa onder IFRS 9 en IAS 39	10
3	Literatuuronderzoek	11
3.1	Verwachtingen uit publicaties van regelgevende instanties	11
3.2	Verwachtingen uit publicaties van auditbureaus	12
3.2.1	Verwacht effect CET1 ratio	12
3.2.2	Verwacht effect kredietverliesvoorziening	12
3.2.3	Verwacht effect classificatie en waardering van financiële activa	13
3.3	Verwachtingen uit (academische) publicaties	13
4	Onderzoeksopzet	17
4.1	Opbouw van het onderzoek	17
4.2	Steekproefselectie	17
4.3	Data	19
5	Resultaten	20
5.1	Algemeen balans effect	20
5.2	Eigen vermogen effect (CET1 ratio)	22
5.3	Classificatie en waardering effect	23
5.4	Impairment effect (ECL-model)	24
6	Conclusie	27
7	Discussie en aanbevelingen	29
8	Referenties	30
9	Appendix	33

1 Introductie

Kredietrisico werd gezien als een van de grootste oorzaken van de wereldwijde kredietcrisis in 2007. Aan dit kredietrisico lag accountingstandaard IAS 39 ten grondslag. IAS 39 is een accounting standaard voor financiële instrumenten. Het omvat de classificatie en waardering, impairment en hedging van financiële activa. De G20, bestaande uit 19 landen en de Europese Unie, bekritiseerde IAS 39 als een standaard die *too little* en *too late* verliezen op bankleningen en obligaties realiseerde met als gevolg dat er teveel kredietrisico genomen werd (Frykström, N., & Li, J. , 2018). Door de toenemende vraag naar een standaard die ook toekomstgericht is in het schatten van kredietverliezen werd IFRS 9 geïntroduceerd door de IASB in 2014 (IASB, 2014). De uitvoering van IFRS 9 is verplicht gesteld vanaf 1 januari 2018 en wordt verwacht een grote impact te hebben op de balans van banken (Loew et al, 2019). Binnen deze scriptie zal onderzocht worden wat voor effect de invoering van IFRS 9 heeft op de balans van Canadese banken in het eerste toepassingsjaar. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Wat is het effect van IFRS 9 op de balans van Canadese banken in het eerste toepassingsjaar?

IFRS 9 hanteert aanpassingen op de drie eerder genoemde stadia van IAS 39: (1) Classificatie en waardering, (2) Impairment en (3) hedge accounting (EY, 2017). Deze scriptie geeft inzicht in de impact van IFRS 9 voor Canadese banken in het eerste jaar van toepassing. De aanpassingen op stadium 1 en 2 zullen binnen deze scriptie uitvoerig worden behandeld evenals de daarbij komende effecten op de balans die deze aangepaste stadia met zich meebrengen. Binnen deze scriptie wordt niet ingegaan op stadium 3 omdat de aanpassingen op het gebied van hedge accounting niet verplicht zijn voor banken om op te nemen. De hedge accounting bepalingen onder IAS 39 mogen namelijk nog steeds gehanteerd worden (Huttenhuis & ter Hoeven, 2017). Deze scriptie kan gezien worden als een kwantitatieve analyse van de impact van IFRS 9 op de balanscijfers. Een complete kwalitatieve beoordeling van de disclosures komt niet aan te pas. De disclosures zullen enkel gebruikt worden voor eventuele redenering waarom een bepaalde verandering optreedt binnen een balanspost.

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag is het van belang dat de verschillen tussen de twee standaarden, IAS 39 en IFRS 9, met betrekking tot stadium 1 en 2 overzichtelijk in kaart worden gebracht. Hiervoor is de volgende deelvraag opgesteld:

1. Wat zijn de verschillen tussen IAS 39 en IFRS 9?

Zoals eerder werd genoemd werd er een grote impact verwacht op de balans van banken door invoering van IFRS 9 (Loew et al, 2019). De verwachtingen van banken kennen overeenkomsten en verschillen. Uit een banking survey van EY blijkt dat de helft van de respondenten een stijging van de kredietverliesvoorziening van 10 procent verwacht en een daling van de kapitaalratio van minder dan 20 basispunten (EY, 2018). Echter blijkt uit een banking survey van Deloitte dat 60 procent van de banken een toename van de kredietverliesvoorziening tot 25 procent verwacht en 70 procent van de banken een toename van de kapitaalratio met 50 basispunten verwacht (Deloitte, 2016). Uit beide survey worden toenames verwacht voor de kredietverliesvoorziening en de kapitaalratio echter zien we verschil in de mate van deze toenames. Dit kan te maken hebben met het feit dat er verschillende populaties genomen worden voor deze survey's. Immers blijkt uit onderzoek van EY in 2018 naar de transitie van IAS 39 naar IFRS 9 dat verschillen in de mate waarin effecten optreden afhankelijk zullen zijn van factoren zoals bankgrootte, business model en geografische ligging. Wanneer er dus verschillende populaties genomen worden met verschillende bankgroottes, business model en geografische ligging zullen er dus verschillen ontstaan in de mate van de optredende effecten. Binnen deze scriptie wordt de verwachting van banken nader bekeken aan de hand van deelvraag 2 namelijk:

2. Wat is de verwachte impact van de transitie van IAS 39 naar IFRS 9?

Na de beantwoording van deelvraag 2 zal een empirisch onderzoek plaatsvinden naar de daadwerkelijke effecten van IFRS 9 op de balans van Canadese banken in het eerste toepassingsjaar. Binnen dit onderzoek zal allereerst globaal gekeken worden naar veranderingen die optreden op balansposten door te kijken naar de balansen als geheel. De verandering in het toepassingsjaar, 2018, zal vergeleken worden met de gemiddelde jaarlijkse veranderingen van jaren 2015, 2016 en 2017. Daarna wordt er dieper ingegaan op het effect van IFRS 9 op het eigen vermogen door te kijken naar de verandering van de CET1 ratio, het effect van nieuwe classificatie en waardering van bezittingen en het effect van het nieuwe impairment model. Voor het effect van nieuwe classificatie en waardering zal in detail gekeken worden naar de verschillen in classificatie categorieën tussen IAS 39 en IFRS 9. Ook zal een overzicht gegeven worden van de manier waarop de financiële activa nu geclassificeerd worden. Tot slot wordt het effect van het ECL-model ten opzichte van het oude IL-model behandeld. Er wordt gekeken naar de allocatie van financiële activa onder het ECL-model en de opbouw van de kredietverliesreserves. Het empirisch onderzoek zal antwoord verschaffen op deelvraag 3:

3. Wat is het daadwerkelijke effect van IFRS 9 op de balans?

Deze scriptie is zowel wetenschappelijk als maatschappelijk relevant. Over het algemeen is onderzoek naar de effecten van IFRS 9 op banken schaars. Dit heeft te maken met het feit dat IFRS 9 pas vanaf het boekjaar 2018 verplicht is zoals eerder aangegeven. Zo zijn er slechts enkele onderzoeken gedaan naar de toepassing van IFRS 9 op banken door bijvoorbeeld ter Hoeven & Huttenhuis (2019) en Loew, et al (2019) op het gebied van Europese banken. Of Grasso (2019) op het gebied van Italiaanse banken. Canadese banken zijn echter nog niet onder de loep genomen met betrekking tot het effect van IFRS 9. Dit maakt deze scriptie dan ook wetenschappelijk relevant. In het onderzoek van Loew, et al (2019) kwam in de aanbeveling voor vervolgonderzoek Canadese banken naar voren. Vandaar dat deze scriptie dan ook gezien kan worden als een vervolgonderzoek op dat van Loew, et al (2019). Bovendien is deze scriptie maatschappelijk relevant omdat het stakeholders van banken die IFRS 9 toepassen een gedetailleerd inzicht biedt in de effecten van IFRS 9 en waar deze zich tot verhouden.

Deze scriptie is onderverdeeld in 7 hoofdstukken. Hoofdstuk 2 omvat het theoretisch kader, hierin zal achtergrondinformatie met betrekking tot IAS 39 en IFRS 9 verschaft worden. Dit hoofdstuk geeft antwoord op deelvraag 1. Hoofdstuk 3 bevat het literatuuronderzoek, in dit hoofdstuk zal voornamelijk gekeken worden naar de verwachtingen die IFRS 9 teweegbrengt. Dit hoofdstuk zal dan ook antwoord verschaffen op deelvraag 2. Het empirisch onderzoek wordt in hoofdstuk 4 ingeleid, in dit hoofdstuk wordt onderzoeksopzet behandeld. Vervolgens worden de resultaten van het onderzoek behandeld in hoofdstuk 5. Binnen dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op deelvragen 3 en 4. Hierna volgt hoofdstuk 6, in dit hoofdstuk wordt een conclusie gegeven en antwoord op de hoofdvraag gegeven. Tot slot wordt deze scriptie afgesloten met hoofdstuk 7 waarin enkele limitaties worden besproken en eventuele aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden gegeven.

2 Theoretisch kader

Binnen het theoretisch kader zal gekeken worden naar de realisatie van IAS 39 op het gebied van classificatie, waardering en impairment van financiële activa. Vervolgens zal de nieuwe toepassing van IFRS 9 behandeld worden en daarna worden de verschillen tussen beide accountingstandaarden aangekaart.

2.1 Classificatie en waardering van financiële activa onder IAS 39

Classificatie en waardering van financiële activa onder IAS 39 begint aan de hand van een handelsportefeuille test (GrantThornton, 2017). Wanneer een financieel activum niet aangemerkt kan worden binnen de handelsportefeuille dan wordt dit activum onderverdeeld in een van de volgende vier categorieën: available-for-sale, loans and receivables, held-to-maturity en fair value option. Afhankelijk van de categorie waartoe het activum behoort wordt er een bepaalde waarderingsgrondslag gebruikt. Zowel de classificatie en de waardering van financiële activa onder IAS 39 zijn in tabel 1 overzichtelijk gemaakt.

Tabel 1

Classificatie en waardering van financiële activa onder IAS 39

Categorie		Waarderingsgrondslag
Available-for-sale	Financiële activa die zijn opgenomen met als doel deze direct beschikbaar te stellen voor de verkoop.	Reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen (OCI)
Loans and receivables	Financiële activa met een vaste of bepaalde betaling die niet op een actieve markt zijn genoteerd.	Geamortiseerde kostprijs
Held-to-maturity	Financiële activa die aangehouden worden tot het einde van de looptijd om zo alle contractuele kasstromen te verzamelen.	Geamortiseerde kostprijs
Fair value option	Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de W&V-rekening	Reële waarde met waardeveranderingen in de W&V-rekening
Opmerkingen	*Wanneer een activum onderdeel is van de handelsportefeuille wordt deze gewaardeerd aan de hand van de reële waarde via de W&V-rekening	

(GrantThornton, 2017 ; Deloitte, 2017)

2.2 Classificatie en waardering van financiële activa onder IFRS 9

Binnen IFRS 9 wordt onderscheid gemaakt tussen drie soorten financiële instrumenten. Deze instrumenten zijn eigen-vermogeninstrumenten, derivaten en schuldinstrumenten. Eigen-vermogeninstrumenten zijn contracten waarin bewijs wordt geleverd dat men eigendomsrecht bezit in een onderneming. Een voorbeeld hiervan zijn aandelen. Derivaten zijn financiële instrumenten die een bepaalde waarde bevatten die afgeleid is van een onderliggend product zoals opties.

Schuldinstrumenten zijn contractuele verplichtingen van een uitgevende partij om een geldschieter binnen een bepaalde looptijd terug te betalen onder bepaalde contractuele voorwaarden. Hieronder valt bijvoorbeeld een obligatie (GrantThornton, 2017).

IFRS 9 hanteert drie verschillende waarderingsgrondslagen voor de financiële instrumenten, deze zijn bepalend voor de waarde waarvoor deze op de balans komen. Deze waarderingsgrondslagen zijn

1. Geamortiseerde kostprijs

Bedrag waarvoor een actief voor het eerst is opgenomen in de balans verminderd met aflossingen.

2. Reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen (FVOCI)

De prijs die zou worden ontvangen bij verkoop van een actief of betaald bij overdracht van een verplichting in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum (GrantThornton, 2017). Wijzigingen verwerkt in OCI.

3. Reële waarde met waardeveranderingen in de W&V-rekening (FVTPL)

Verschilt met 2 op het gebied van wijzigingen verwerking, deze geschieden via het resultaat.

2.2.1 Business model- en kasstroomkenmerktoets

IFRS 9 hanteert een businessmodeltoets en kasstroomkenmerktoets (ook wel SPPI-toets) om te bepalen tot welke soort een financieel instrument behoort en hoe deze gewaardeerd dient te worden (Huttenhuis & ter Hoeven, 2017).

De businessmodeltoets onderscheidt de financiële instrumenten in drie businessmodel categorieën:

1. Aanhouden om contractuele kasstromen te innen

Dit model houdt financiële activa aan tot het einde van de looptijd om zo alle rentebetalingen en de hoofdsom te ontvangen. Onder dit model vallen alleen schuldinstrumenten (GrantThornton, 2017).

2. Aanhouden om contractuele kasstromen te innen en te verkopen en

Dit model is vrijwel hetzelfde als model 1 alleen nu wordt het actief ook verkocht. Hieronder vallen alleen schuldinstrumenten.

3. Overige strategieën.

Dit model bevat zowel derivaten als eigen-vermogeninstrumenten. Binnen dit model wordt gekeken voor welk doel vermogensinstrumenten en derivaten worden aangehouden: verhandeling op de beurs of eigen belang. In dit business model zijn talloze strategieën mogelijk (GrantThornton, 2017).

De kasstroomkenmerkentoets wordt gedaan om te bepalen of een financieel activum enkel rente-en aflossingskasstromen genereert die uitsluitend betalingen van de hoofdsom en rente zijn. Wanneer een financieel actief voor beide testen slaagt, dan kan deze opgenomen worden tegen de geamortiseerde kostprijs. Slaagt het actief voor een van beide testen niet of allebei niet, dan moet het instrument tegen reële waarde worden gewaardeerd (FVTPL/FVOCI) (Huttenhuis & ter Hoeven, 2017).

2.3 Verschillen classificatie en waardering van activa onder IFRS 9 en IAS 39

IFRS 9 en IAS 39 verschillen in de classificatie van activa. De waarderingsgrondslagen zijn hetzelfde gebleven. IFRS 9 gebruikt 2 toetsingen om activa te classificeren namelijk de businessmodeltoets en de SPPI-toets in tegenstelling tot IAS 39 die gebruik maakt van een handelsportefeuille toets. Doordat de toetsingen van activa veranderd zijn zullen er verschillen kunnen ontstaan in de herziene waardering op het invoeringsmoment van IFRS 9 die invloed kunnen hebben op het eigen vermogen van banken (GrantThornton, 2017; Huttenhuis & ter Hoeven, 2017). Om een duidelijk overzicht te verschaffen zijn de verschillen tussen IFRS 9 en IAS 39 ondergebracht in tabel 2.

Tabel 2

Verschillen classificatie en waardering van activa onder IFRS 9 en IAS 39

Classificatie toets	IFRS 9		IAS 39	
	Businessmodel-en SPPI-toets		Handelsportefeuille toets	
Categorieën				
financiële activa	1.	Available-for-sale	1.	Eigen-vermogeninstrumenten
	2.	Loans and receivables	2.	Derivaten
	3.	Held-to-maturity	3.	Schuldinstrumenten
	4.	Fair value option		
Waarderings-				
grondslagen	1.	Geamortiseerde kostprijs	1.	idem
	2.	FVOCI	2.	idem
	3.	FVTPL	3.	idem

(GrantThornton, 2017)

2.4 Impairment van financiële activa onder IAS 39

Binnen IAS 39 wordt er gebruik gemaakt van een Incurred Loss model (IL-model). Kredietverliezen worden binnen dit model alleen opgenomen alleen als er sprake is van "objective evidence of impairment as a result of one or more events that occurred after the initial recognition of the asset (a 'loss event') and that loss event, or events, has an impact on the estimated future cash flows of the asset" (IAS 39.59). De opname van kredietverliezen is dus alleen gebaseerd op historische gegevens.

Verliezen die toekomstig zijn worden niet meegenomen. Ook dient een kredietverlies te worden opgenomen op voorwaarde dat het verlies objectief onderbouwd kan worden (GrantThornton, 2017).

2.5 Impairment van financiële activa onder IFRS 9

IFRS 9 introduceert een nieuw model namelijk het Expected Credit Loss model (ECL-model) om impairments (kredietverliezen) te verantwoorden. In tegenstelling tot het Incurred Loss model binnen IAS 39 neemt het ECL-model toekomstige verwachte kredietverliezen op onder een kredietverliesvoorziening (Huttenhuis & ter Hoeven, 2017). Dit is een voorziening die opgesteld wordt door banken voor mogelijk oninbare leningen, lening termijnen en interest. Het ECL-model heeft betrekking op eerder genoemde schuldinstrumenten die zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs zoals leningen en leasevorderingen. De hoogte van het op te nemen kredietverlies wordt bepaald door middel van 3 stadiums. Deze stadiums zijn als volgt onderverdeeld:

Stadium 1: Bij de allereerste opname van een financieel actief wordt deze in stadium 1 ondergebracht. Mocht een financieel actief na opname niet significant verslechteren in kredietstatus of een laag kredietrisico behouden dan zal deze in stadium 1 blijven. Voor financiële activa in dat stadium worden kredietverliezen opgenomen ter hoogte van de verwachte kredietverliezen in de 12 maanden na balansdatum (Gornjak, 2017). Deze kredietverliezen worden als volgt berekend: de kans op wanbetaling vermenigvuldigd met de totale (gehele looptijd) verwachte kredietverliezen resulterend uit wanbetaling (Deloitte, 2017)

Stadium 2: In stadium 2 zijn financiële activa opgenomen die significant verslechterd zijn in kredietstatus sinds opname maar nog geen objectief bewijsmateriaal bevatten tot een daadwerkelijk kredietverliesmoment. De opnamehoogte van het kredietverlies wordt ten opzichte van stadium 1 nu uitgebreid naar de gehele resterende looptijd van het financieel actief (Gornjak, 2017; GrantThornton, 2017).

Stadium 3: Omvat financiële activa met objectief bewijsmateriaal tot waardevermindering op de rapportagedatum. Ook hier worden kredietverliezen opgenomen op basis van de gehele resterende looptijd van het financieel actief (Gornjak, 2017).

Stadium 2 en 3 verschillen ten opzichte van elkaar doordat de interestopbrengsten binnen stadium 2 worden berekend over de bruto boekwaarde, dat wil zeggen de boekwaarde zonder aftrek van

kredietvoorziening, terwijl in stadium 3 wordt uitgegaan van de netto boekwaarde (GrantThornton, 2017)

2.6 Verschillen impairment van financiële activa onder IFRS 9 en IAS 39

Binnen IFRS 9 worden onder het ECL-model toekomstige verwachte kredietverliezen meegenomen ten opzichte van het IL-model binnen IAS 39 waarin alleen kredietverliezen worden opgenomen op basis van historische gegevens. Verder gelden onder IAS 39 verschillende manieren van het berekenen van het kredietverlies afhankelijk van hoe deze activa worden gewaardeerd. Voor activa gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs geldt dat de waardevermindering wordt berekend door het verschil te nemen tussen de boekwaarde en de contante waarde van de toekomstige kasstromen. Voor het bepalen van bijzonder waardeverlies voor financiële activa gewaardeerd tegen de reële waarde wordt er gekeken naar de reële waarde op het moment van rapporteren. IFRS 9 hanteert in tegenstelling tot IAS 39 een uniform model dat toegepast wordt op alle financiële instrumenten waar bijzondere waardevermindering voor wordt gerapporteerd (GrantThornton, 2017; Huttenhuis & ter Hoeven, 2017). De verschillen in impairment van financiële activa onder IFRS 9 en IAS 39 zijn overzichtelijk gemaakt in tabel 3.

Tabel 3

Verschillen bijzondere waardevermindering financiële activa onder IAS 39 en IFRS 9

Model	IAS 39	IFRS 9
	Incurred Loss-model	Expected Credit Loss-model
Wanneer kredietverlies opnemen?	1. Alleen bij objectief bewijs voor bijzondere waardevermindering 2. Alleen bij historische/huidige gebeurtenissen	1. Direct bij opname van financiële activa en bij toename van kredietrisico 2. Historische/huidige/toekomstige gebeurtenissen
Hoeveel verlies opnemen?	Het opgelopen verlies	Afhankelijk van het stadium waar het financieel activum zich in bevind

3 Literatuuronderzoek

In dit hoofdstuk zal aan de hand van voorgaande literatuur gekeken worden wat de verwachtingen zijn met betrekking tot de impact van de transitie van IAS 39 naar IFRS 9. Allereerst zal gekeken worden naar publicaties van regelgevende instanties zoals de European Banking Authority (EBA) en de Europese centrale bank (ECB). Vervolgens wordt aandacht besteed aan publicaties van accountantskantoren zoals EY. Tot slot worden (academische) publicaties onder de loep genomen. De herziene classificatie en waardering van financiële activa en de impairment van financiële activa zullen apart behandeld worden.

3.1 Verwachtingen uit publicaties van regelgevende instanties

De EBA heeft voor de verplichte invoering van IFRS 9 twee survey 's uitgevoerd in 2016 en 2017 onder 50 Europese banken met betrekking tot de voortgang van de voorbereiding van implementatie van IFRS 9 en de verwachte effecten van deze invoering (EBA 2016, 2017).

Een van de prominente uitkomsten van de survey 's is een negatief effect op de CET1 ratio. Het gros van de banken verwacht een daling van de CET1 ratio van 47 basispunten. Een vierde van de banken verwacht zelfs een daling van 75 basispunten. Verwacht wordt dat dit effect te maken heeft met het feit dat de verwachte kredietverliesvoorzieningen zullen stijgen door het nieuwe ECL-model (EBA 2016, 2017). Om dit effect te matigen is een transitieperiode in werking gesteld van 5 jaar waarin banken die gevolgen ervaren van de negatieve IFRS 9 impact op het regulier aandelenkapitaal de toename van kredietverliesvoorzieningen kunnen uitsmeren over 5 jaar (European Parliament, 2017).

Zoals in de vorige paragraaf aangegeven wordt een toename van de kredietverliesvoorziening verwacht. Uit de survey 's van EBA wordt een toename van ongeveer 13 procent verwacht gemiddeld genomen onder de 50 banken. Voor een vierde van de banken zelfs een toename van minimaal 18 procent. Dit heeft te maken met de invoering van het ECL-model. Verder worden op het gebied van de herziene classificatie en waardering van financiële activa geen significante effecten verwacht (EBA 2016, 2017)

Naast het survey onderzoek van de EBA is ook onderzoek gedaan door de European Financial Reporting Advisory Group (hierna: EFRAG) naar de verwacht effecten van de invoering van IFRS 9. Uit een enquête van EFRAG in 2015 blijkt dat het gros van de banken verwacht dat 95 tot 100 procent van de loans and receivables, 100 procent van de held-to-maturity en 80 procent tot 100 procent van de available for sale financiële activa zullen voldoen aan de SPPI test van IFRS 9 (EFRAG, 2015). Dit zal betekenen dat grotendeels de financiële activa die onder IAS 39 op de geamortiseerde kostprijs gewaardeerd worden nog steeds op deze wijze gewaardeerd zullen worden en dus zal het effect van invoering van IFRS 9 niet

significants zijn. Dit is in lijn met het onderzoek van EBA. Daarnaast verwacht EFRAG dat het ECL-model van IFRS 9 bijdraagt aan een betere representatie van de winst en verliesrekening en dat het een beter beeld geeft van de economische situatie rondom uitstaande leningen (EFRAG, 2015).

3.2 Verwachtingen uit publicaties van auditbureaus

Zowel Deloitte als EY hebben een aantal banking survey's uitgevoerd over de jaren heen naar de verwachte impact van de invoering van IFRS 9. Zo heeft EY binnen deze survey's 29 top-tier bankinstellingen als populatie genomen, waaronder 11 wereldwijde systematische belangrijke banken, om de verwachte transitie impact van IAS 39 naar IFRS 9 onder de loep te nemen.

Figuur 1 Onderzoekspopulatie (EY, 2017)

3.2.1 Verwacht effect CET1 ratio

Net zoals onderzoek uitgevoerd door de regelgevende organen verwacht EY ook een afname van de CET1 ratio. Zij verwachten echter een afname van maximaal 25 basispunten (EY, 2017). Dit heeft vooral te maken met de toename van de kredietverliesvoorzieningen. De reden waarom deze afname een stuk lager is dan verwacht door de regelgevende organen kan te maken hebben met het feit dat EY alleen gekeken heeft naar top-tier bankinstellingen. Immers wordt verwacht dat het land waar de bank zich bevindt en de grootte van de bank bepalend is voor de impactgrootte (Deloitte, 2016).

3.2.2 Verwacht effect kredietverliesvoorziening

Uit de banking survey van EY wordt verwacht dat de kredietverliesvoorzieningen van banken gemiddeld zullen stijgen met 10 tot 15 procent (EY, 2017). Bovendien blijkt uit de banking survey van Deloitte in 2016 dat 4 uit 5 banken een stijging verwachten in hun kredietverliesvoorziening en 1 uit 6 banken

verwacht zelfs een stijging van meer dan 50 procent (Deloitte, 2016). Dit heeft te maken met het ECL-model dat toekomstige verliezen nu ook meeneemt in de kredietverliesvoorziening.

Doordat de kredietverliesvoorziening nu een meer toekomstige visie hanteert, wordt verwacht dat deze voorziening in de toekomst meer volatiel zullen zijn (Deloitte, 2019). Als gevolg hiervan zal bij het opstellen van de jaarrekeningen meer focus gelegd worden op kwalitatieve opmerkingen en de disclosures omdat de subjectieve economische vooruitzichten meegenomen moeten worden (Deloitte 2019). Over het algemeen zal het ECL-model een beter inzicht geven in economische verliezen, de impact van het ECL-model is afhankelijk per institutie en de economische omgeving (PwC, 2017). Uit onderzoek van PwC in 2017 wordt verwacht dat het effect van het ECL-model het grootst zal zijn voor retailbanken en commerciële banken aangezien zij hoge kredietvolumes hanteren (PwC, 2017).

3.2.3 Verwacht effect classificatie en waardering van financiële activa

Verwacht wordt dat het gros van de financiële activa in zijn huidige waarderingscategorie blijft ondanks de her classificatie (PwC, 2017). Dit houdt in dat het overgrote deel van financiële activa dat als loans and receivables of held-to-maturity en dus gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs nog steeds gewaardeerd zullen worden tegen geamortiseerde kostprijs. Hetzelfde geldt voor financiële activa gewaardeerd tegen FVTPL (PwC, 2017). Wanneer financiële activa wel anders gewaardeerd, door bijvoorbeeld niet aan de SPPI criteria te voldoen, zullen worden onder IFRS 9 ten opzichte van IAS 39 dan kan volatiliteit ontstaan in de winst en verlies rekening of binnen het eigen vermogen (PwC, 2017).

3.3 Verwachtingen uit (academische) publicaties

Uit onderzoek van Huttenhuis en ter Hoeven in 2017 naar de mogelijke gevolgen van IFRS 9 op Europese banken wordt verwacht dat de kredietverliesvoorzieningen van banken zullen stijgen doordat kredietverliezen nu ook opgenomen worden voor toekomstige gebeurtenissen. Deze stijging zal vervolgens weer impact hebben op het eigen vermogen en daarnaast een (indirecte) impact op het bankkapitaal (Huttenhuis & ter Hoeven, 2017). Door de invoering van het ECL-model en daarbij de stijging van de kredietverliesvoorziening wordt een daling van de CET1 ratio verwacht (Novotny-Farkas, 2016). Doordat er een transitieperiode in werking is gesteld van 5 jaar zal het effect van IFRS 9 op de CET1 ratio afvlakken in het eerste jaar van toepassing (Loew et al, 2019). Bovendien verwacht Upaasna Laungani, Vice president van de Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada) dat de invoering van IFRS 9 lichte veranderingen met zich meebrengt met betrekking tot de CET1 ratio omdat

de meeste banken redelijke kapitaalbuffers hebben die het effect van IFRS 9 kunnen absorberen (Laungani, 2017)

Door invoering van IFRS 9 wordt verwacht dat verliezen adequater gerealiseerd zullen worden door het toekomstgerichte ECL-model (Krüger et al, 2018). Het ECL-model is een van de middelen van IFRS 9 om het voornaamste doel van IFRS 9 te bereiken, namelijk het verschaffen van financiële stabiliteit. IFRS 9 zorgt voor meer transparantie en door middel van het ECL-model voor verbeterd kredietrisicobeheer (Loew et al, 2019).

In het onderzoek van Novotny-Farkas in 2015 wordt verwacht dat er lagere voorzieningen worden opgenomen in het eerste stadium van het ECL-model en hogere voorzieningen in het tweede stadium van het ECL-model (Novotny-Farkas, 2015).

Door de invoering van IFRS 9 zijn managers vereist om de verslechtering van kredietkwaliteit te bepalen en om voorspellingen van macro-economische scenario's mee te nemen in het ECL-model (Gebhardt, 2016). Uit onderzoek van Gebhardt naar staatsobligaties onder IAS 39 en IFRS 9 blijkt dat de invloed van managers op de verwachte kredietverliezen binnen het ECL-model en de subjectieve beslissingen van impairment nog steeds ervoor zorgen dat verliezen te laat gerealiseerd worden (Gebhardt, 2016). Daarom wordt verwacht dat de daadwerkelijke impact van IFRS 9 lager zal zijn dan theoretisch weergegeven.

In het onderzoek van Kund en Rugilo in 2019 wordt verondersteld dat IFRS 9 twee tegenovergestelde effecten met zich meebrengt op de financiële stabiliteit van banken. Aan de ene kant zorgt IFRS 9 voor tijdige realisatie van kredietverliezen terwijl aan de andere kant het de kapitaalbuffer van een bank afneemt.

Bischof en Daske verwachten dat effecten van de herziene classificatie en waardering van financiële activa niet tot nauwelijks zullen optreden. Dit omdat financiële activa geclassificeerd als loans en receivables evenals held-to-maturity financiële activa onder IAS 39 aan de classificatie eisen onder IFRS 9 zullen voldoen en daarom nog steeds gewaardeerd zullen worden tegen de geamortiseerde kostprijs. Verwacht wordt dat de fair value option onder IFRS 9 gelimiteerd blijft in gebruik (Bischof & Daske, 2016). Bovendien wordt verwacht dat financiële activa gewaardeerd op de reële waarde nog steeds gewaardeerd zullen worden tegen de reële waarde. Als gevolg wordt er verwacht dat IFRS 9 alleen een lichte toename zal teweegbrengen in het gemiddelde niveau van reële waarde gebruik. De categorie met

financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs zal de grootste categorie blijven (Bischof & Daske, 2016). Dus veranderingen op de balans met betrekking tot de compositie van activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, FVOCI en FVTPL wordt verwacht minimaal te zijn.

Samenvattend komen de verwachtingen van regelgevende instanties, accountantskantoren en academici grotendeels overeen. De CET1 ratio zal negatief beïnvloed worden, de kredietverliesvoorziening zal stijgen door het ECL-model en de invloed van de herziene classificatie en waardering van financiële activa zal minimaal zijn. De uitkomsten zijn samengevat in tabel 4.

Tabel 4

Overzicht verwachtingen regelgevende instanties, accountantskantoren en academici

	Impact op CET1 ratio	Impact op kredietverliesvoorziening	Impact op classificatie en waardering van financiële activa	Toelichtingen
Deloitte (2016)	(50) bp	50% (% v/d banken > 50%)	n.v.t.	
EBA (2016,2017)	(47-75) bp	13-18%	niet significant	
EFRAG (2015)	n.v.t.	20-50%	niet significant	
EY (2017)	(0-25) bp	10-15%	niet significant	
PwC (2017)	n.v.t.	n.v.t.	niet significant	
Bischof & Daske (2016)	n.v.t.	stijging	niet significant	
Gebhardt (2016)	nv.t.	stijging	n.v.t.	Daadwerkelijke impact IFRS 9 lager dan theoretisch weergegeven door invloed van managers m.b.t. de bepaling van de op te nemen kredietverliezen.
Huttenhuis & ter Hoeven (2017)	daling	stijging	stijging	
Krüger et al (2018)	daling	daling	n.v.t.	
Kund & Rugilo (2019)	daling	stijging	n.v.t.	IFRS 9 is een double-edged sword. IFRS 9 zorgt voor tijdige realisatie van kredietverliezen. Echter zorgt het ook voor verslechtering van de kapitaaltoereikendheid van banken.
Loew et al (2019)	daling	stijging	niet significant	Afvlakking effect IFRS 9 op CET1 ratio door transitieperiode van 5 jaar.
Novotny-Farkas (2015)	daling	stijging	gematigde stijging	Lagere kredietverliesvoorzieningen opgenomen in stadium 1 van ECL-model en hogere voorzieningen in stadium 2 van ECL-model.
Novotny-Farkas (2016)	daling	stijging	gematigde stijging	
Upaasna Laungani (CPA Canada) (2017)	gematigde daling	n.v.t.	n.v.t.	Banken hebben kapitaalbuffers die effect van IFRS 9 absorberen.
Opmerkingen	bp = basispunten			

De hypothesen die getoetst worden om antwoord te geven op deelvraag 3, *Wat is het daadwerkelijke effect van IFRS 9 op de balans?*, binnen het empirisch onderzoek vloeien voort uit deze verwachtingen. Deze hypothesen luiden als volgt:

H1: de invoering van IFRS 9 veroorzaakt een daling van de CET1 ratio

H2: de invoering van IFRS 9 heeft een minimaal effect op de classificatie en waardering van financiële activa

H3: de invoering van IFRS 9 veroorzaakt een stijging van de kredietverliesvoorziening

4 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt de opbouw van het onderzoek uitgelegd. Vervolgens wordt de steekproefselectie nader toegelicht. Daarnaast wordt de verkrijging van data van deze steekproef uiteengezet.

4.1 Opbouw van het onderzoek

Om een eerste indruk te krijgen van het effect van de invoering van IFRS 9 op de balans van Canadese banken zal een overzicht gegeven worden van geconsolideerde balans in het begin van het eerste toepassingsjaar IFRS 9 ten opzichte van het einde van het laatste toepassingsjaar van IAS 39 van de twee grootste beursgenoteerde Canadese banken namelijk de Royal bank of Canada en de Toronto-Dominion Bank.

Vervolgens wordt het effect van de invoering van IFRS 9 opgesplitst in 3 effecten namelijk een effect op het eigen vermogen gefocust op de CET1 ratio, een effect op de classificatie en waardering van financiële activa en tot slot een effect op de impairment van financiële activa (ECL-model).

Tot slot worden de hypothesen behandeld en zal er een antwoord verschaft worden op deelvraag 3.

4.2 Steekproefselectie

Om te kunnen bepalen of IFRS 9 verschillen met zich mee heeft gebracht op de balans van Canadese banken is het van belang dat banken in dit onderzoek aan twee primaire eisen voldoen namelijk:

1. De banken maken gebruik van IFRS standaarden in plaats van Canadese GAAP
2. De banken hebben IFRS 9 toegepast aan het begin van het boekjaar in plaats van midden in het boekjaar

In Canada geldt de *Bank Act*, dit is een wet aangenomen door het parlement van Canada in 1991. De *Bank Act* zorgt ervoor dat beursgenoteerde banken in Canada gereguleerd worden en onder toezicht staan door de Office of the Superintendent of Financial Institutions (OSFI) (Bank of Canada, z.d.). De OSFI zorgt er onder andere voor dat banken zich aan de internationale regelgeving houden en geeft banken ook richtlijnen in hoe deze regelgeving toe te passen (Gli, 2020).

Om zeker te zijn van eis 1 worden binnen dit onderzoek alleen banken meegenomen die genoteerd zijn aan een van de Canadese beurzen Immers zijn deze bedrijven sinds januari 2011 verplicht om IFRS standaarden toe te passen namens de Canadian Accounting Standards Board (AcSB) (Bank of Canada, z.d.). Zoals eerder aangegeven staan de beursgenoteerde banken in Canada onder toezicht van de OSFI.

Om te bepalen welke banken in Canada beursgenoteerd zijn en dus in dit onderzoek meegenomen worden wordt dan ook de site van de OSFI gebruikt. Daarnaast wordt eis 2 getoetst door individueel te kijken naar de jaarrekeningen van de beursgenoteerde banken. Voor de volledigheid van de data is het van belang dat de banken die in deze steekproef meegenomen worden, IFRS 9 aan het begin van het boekjaar hebben toegepast.

De OSFI houdt toezicht over 19 beursgenoteerde Canadese banken (OSFI, 2014). Theoretisch gezien zou deze steekproef dan bestaan uit 19 Canadese banken. In de werkelijkheid is dit echter niet het geval. Dit heeft 4 oorzaken.

Ten eerste vallen onder deze 19 Canadese banken ook banken die later dan 2015 beursgenoteerd zijn geworden. Deze banken worden in dit onderzoek niet meegenomen aangezien data wordt verkregen in dit onderzoek uit jaarrekeningen gepubliceerd in 2015, 2016, 2017 en 2018. Deze banken kennen immers geen jaarrekening voor jaar 2015.

Ten tweede zijn er ook twee banken, Direct Cash bank en Duo bank of Canada, waar geen informatie met betrekking tot de jaarrekeningen gevonden kon worden. Ook vallen onder deze 19 Canadese banken twee kredietverenigingen namelijk Coast Capital Savings Federal Credit Union en Caisse populaire acadienne ltée (UNI). Kredietverenigingen verschillen in enkele opzichten van banken, een kredietvereniging is bijvoorbeeld not-for-profit en een bank for-profit. Wanneer deze kredietverenigingen meegenomen worden in dit onderzoek kan dit dus leiden tot een vertekend beeld.

Tot slot valt onder deze 19 Canadese banken ook één bank, Zag bank, die een faillissement heeft aangevraagd in 2019. Zag bank heeft geen jaarrekeningen meer gepubliceerd voor 2018 daarom wordt deze bank niet meegenomen in dit onderzoek.

Voor dit onderzoek worden 12 banken gebruikt van de 19 beursgenoteerde Canadese banken die onder toezicht staan van de OSFI. De volledige lijst van banken onder toezicht van de OSFI en de reden waarom bepaalde banken niet zijn meegenomen in dit onderzoek is terug te vinden in tabel A van het appendix. Hieronder volgt tabel 5 met de banken die wel zijn meegenomen in dit onderzoek.

Tabel 5**Steekproef van het onderzoek**

Bank of Montreal
De Bank of Nova Scotia
Canadian Imperial Bank of Commerce
Canadian Western Bank
Concentra bank
Equitable bank
First Nations Bank of Canada
Laurentian bank of Canada
National bank of Canada
Royal bank of Canada
Toronto-Dominion Bank
Versabank (voorheen Pacific & Western banking corp)
N = 12

4.3 Data

De data uit dit onderzoek is verkregen uit de jaarverslagen van de 12 Canadese banken. Allereerst werd er gekeken naar de bedrijfswebsites om de jaarverslagen te achterhalen. Wanneer deze niet op de bedrijfswebsite beschikbaar waren werd gebruik gemaakt van de database van www.annualreports.com. Sommige banken hadden naast de jaarrekeningen transitierapporten en persberichten gepubliceerd. Deze zijn ook meegenomen in dit onderzoek. In principe zijn alle gegevens in dit onderzoek handmatig uit de jaarverslagen genomen. Wanneer er geen afstemmingstabellen zijn weergegeven tussen IAS 39 en IFRS 9 is er naar de toelichting gekeken.

5 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. Allereerst wordt er gekeken naar het algemene balans effect van invoering van IFRS 9. Vervolgens wordt dit effect opgesplitst in een eigen vermogen effect (CET1 ratio), een effect gebaseerd op de herziene classificatie en waardering van financiële activa en een impairment effect (ECL-model).

5.1 Algemeen balans effect

Om inzicht te krijgen in het effect van invoering van IFRS 9 is het van belang dat het duidelijk is welke balansposten significant veranderen na de invoering van IFRS 9. Hiervoor is gekeken naar de geconsolideerde balansen van de twee grootste beursgenoteerde Canadese banken namelijk de Royal bank of Canada (zie tabel 6) en de Toronto-Dominion Bank (zie tabel B, Appendix). Uit deze geconsolideerde balansen blijkt dat het effect van invoering van IFRS 9 voornamelijk betrekking heeft op de balansposten effecten (securities), leningen (loans), overige bezittingen (other assets), overige schulden (other liabilities) en eigen vermogen (equity).

De balanspost effecten ondervindt een grote verandering door de herziene classificatie en waardering onder IFRS 9 en zal verder toegelicht worden in paragraaf 5.3. De leningen van Canadese banken veranderen door zowel de herziene classificatie en waardering onder IFRS 9 als het nieuwe ECL-model voor de kredietverliesvoorziening. Deze post zal verder toegelicht worden in paragraaf 5.3 en 5.4. De overige bezittingen en overige schulden zijn binnen de jaarrekeningen van Canadese banken niet verder toegelicht, daarom wordt hier binnen dit onderzoek geen aandacht aan besteed. Het eigen vermogen effect komt aan de orde in paragraaf 5.2.

Tabel 6

Geconsolideerde balans van Royal bank of Canada
met toelichting van de impact van IFRS 9

	Fiscal year end IAS 39	Impact of classification and measurement	Impact of impairment	Total impact	Start fiscal year IFRS 9
(in millions Canadian dollars)					
Assets					
Cash and due from banks	28,407	–	–	–	28,407
Interest-bearing deposits with banks	32,662	–	–	–	32,662
Securities					
Trading	127,657	2,952	–	2,952	130,609
Investment, net of applicable allowance	90,722	4,615	(54)	4,561	95,283
	218,379	7,567	(54)	7,513	225,892
Assets purchased under reverse repurchase agreements and securities borrowed	220,977	–	(1)	(1)	220,976
Loans					
Retail	385,170	(8)	–	(8)	385,162
Wholesale	159,606	(7,535)	8	(7,527)	152,079
	544,776	(7,543)	8	(7,535)	537,241
Allowance for loan losses	(2,159)	–	(590)	(590)	(2,749)
Segregated fund net assets	1,216	–	–	–	1,216
Other					
Customers' liability under acceptances	16,459	–	(20)	(20)	16,439
Derivatives	95,023	–	–	–	95,023
Premises and equipment	2,670	–	–	–	2,670
Goodwill	10,977	–	–	–	10,977
Other intangibles	4,507	–	–	–	4,507
Other assets	38,959	(1)	217	216	39,175
	168,595	(1)	197	196	168,791
Total Assets	1,212,853	23	(440)	(417)	1,212,436
Liabilities					
Deposits					
Personal	260,213	–	–	–	260,213
Business and government	505,665	(29)	–	(29)	505,636
Bank	23,757	–	–	–	23,757
	789,635	(29)	–	(29)	789,606
Segregated fund net liabilities	1,216	–	–	–	1,216
Other					
Acceptances	16,459	–	–	–	16,459
Obligations related to securities sold short	30,008	–	–	–	30,008
Obligations related to assets sold under repurchase					143,084
agreements and securities loaned	143,084	–	–	–	
Derivatives	92,127	–	–	–	92,127
Insurance claims and policy benefit	9,676	106	–	106	9,782
Other liabilities	46,955	–	143	143	47,098
	338,309	106	143	249	338,558
Subordinated debentures	9,265	–	–	–	9,265
Total liabilities	1,138,425	77	143	220	1,138,645
Equity attributable to shareholders					
Preferred shares	6,413	–	–	–	6,413
Common shares	17,703	–	–	–	17,703
Retained earnings	45,359	44	(602)	(558)	44,801
Other components of equity	4,354	(98)	19	(79)	4,275
	73,829	(54)	(583)	(637)	73,192
Non-controlling interests	599	–	–	–	599
Total equity	74,428	(54)	(583)	(637)	73,791
Total liabilities and equity	1,212,853	23	(440)	(417)	1,212,436

5.2 Eigen vermogen effect (CET1 ratio)

Uit het literatuuronderzoek werd verwacht dat het eigen vermogen zou dalen door invoering van IFRS 9. Om het effect op het eigen vermogen te bepalen wordt er gekeken naar de CET1 ratio. De CET1-ratio geeft de verhouding weer tussen het kernkapitaal van een bank als percentage van het risico gewogen activa. Dat geeft weer hoeveel eigen vermogen er is ten opzichte van het totale risico dat de bank loopt (Europese Raad van de EU, z.d.). Onder het kernkapitaal vallen onder andere de ingehouden winsten, niet-gerealiseerde resultaten en aandelen. Voorzieningen die onder IFRS 9 ontstaan beïnvloeden direct het kernkapitaal van banken door de winst-en-verliesrekening en dus ook de CET1 ratio (Loew et al, 2019).

Tabel 7

Verandering CET1 ratio in eerste toepassingsjaar IFRS 9 ten opzicht van de gemiddelde verandering van 3 voorgaande jaren

	Verandering eerste toepassingsjaar (in basispunten)	Gemiddelde verandering (in basispunten)
Bank of montreal (BMO)	-10	43
De Bank of Nova Scotia	-40	23
Canadian Imperial Bank of Commerce	80	10
Canadian Western Bank	-10	23
Concentra bank	-130	-3
Equitable bank	-130	43
First Nations Bank of Canada	0	-10
Laurentian bank of canada	-4	0
National bank of canada	50	60
Royal bank of canada	10	33
Toronto-Dominion Bank (The)	30	43
Versabank (voorheen Pacific & Western banking corp)	82	-16
Gemiddelde	-6	21
Opmerkingen		

Uit onderzoek naar de 12 beursgenoteerde Canadese banken blijkt dat, gemiddeld genomen, de CET1 ratio in het eerste toepassingsjaar van IFRS 9 ten opzichte van het laatste toepassingsjaar van IAS 39 met 6 basispunten is gedaald. Hypothese 1: *de invoering van IFRS 9 veroorzaakt een daling van de CET1 ratio* wordt dan ook aangenomen.

Deze daling is lager dan de daling die oorspronkelijk uit het literatuuronderzoek verwacht werd (zie tabel 4, pagina 15). Dit heeft te maken met het feit dat het gros van de Canadese banken ervoor kiest het effect van IFRS 9 op het bankkapitaal te dempen in de bepaling van de CET1 ratio door gebruik te maken van de transitieperiode van 5 jaar.

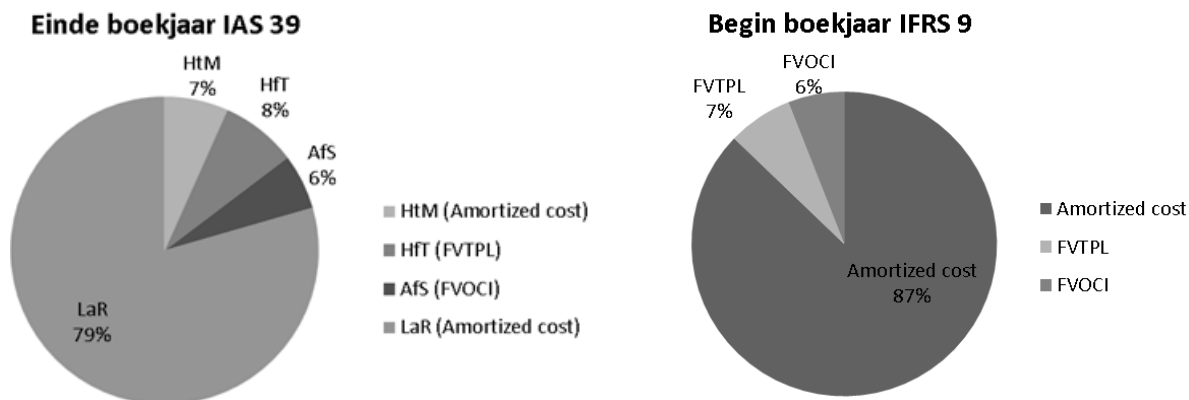
Echter zijn er ook banken die grotere dalingen t.o.v. het gemiddelde laten zien zoals Concentra bank en Equitable bank. Concentra bank en Equitable bank geven in hun jaarverslag aan dat dit voornamelijk

komt door de overgang naar het ECL-model. IFRS 9 resulteert in grotere voorzieningen waardoor de ingehouden winsten lager uitvallen en dus de CET1 ratio lager uitvalt.

Verder zien we dat de Canadian Imperial bank of Commerce , National bank of Canada, Royal bank of Canada, Toronto-dominion bank en Versabank een hogere CET1 ratio laten zien na de invoering van IFRS 9. De National bank of Canada en Versabank geven aan in hun jaarverslagen van 2018 dat de stijging van de CET1 ratio in het jaar van invoering voornamelijk te maken heeft met de uitgifte van nieuwe aandelen. Dit overschaduwet het negatieve effect van IFRS 9 op de CET1 ratio. De Canadian Imperial Bank of Commerce voegt hieraan toe dat hun CET1 ratio mede is gestegen door de opkoop van eigen aandelen.

5.3 Effect gebaseerd op de herziene classificatie en waardering van financiële activa

De verwachte effecten van de herziene classificatie en waardering komen grotendeels overeen met de werkelijkheid. Aan de hand van figuur 2 (gebaseerd op tabel C, Appendix) blijkt ondanks een andere classificatie dat het gros van de effecten en leningen nog steeds op dezelfde manieren gewaardeerd worden.

Figuur 2 Classificatie-en-waarderingsoverzicht einde boekjaar IAS 39 ten opzicht van begin boekjaar IFRS 9

Het grootste gedeelte van de effecten en leningen wordt nog steeds gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Wat opvalt, is dat onder IFRS 9 één procent van de totale effecten en leningen meer gewaardeerd worden onder de geamortiseerde kostprijs ten opzichte van IAS 39. Dat wil zeggen dat meer effecten en leningen voldoen aan zowel de business-modeltoets als de kasstroomkenmerktoets. Dit is opmerkelijk aangezien dit tegen de verwachtingen in gaat. Immers

werd er verwacht dat een aanzienlijk deel van de effecten en leningen niet aan deze testen zou voldoen en als gevolg geclassificeerd zouden worden onder FVTPL. Verder blijkt uit dit onderzoek dat er geen gebruik gemaakt wordt van de fair value option, dit komt dan weer overeen met de verwachtingen die stelden dat het gebruik van deze optie gelimiteerd zou zijn. Tot slot kan er verondersteld worden dat de effecten onder available-for-sale IAS 39 gewaardeerd tegen FVOCI weinig tot geen verandering hebben ondervonden door invoering van IFRS 9, immers wordt nog steeds zes procent van de portfolio gewaardeerd tegen FVOCI. Al met al kan er dus geconcludeerd worden dat Hypothese 2: *de invoering van IFRS 9 heeft een minimaal effect op de classificatie en waardering van financiële activa* wordt aangenomen.

5.4 Impairment effect (ECL-model)

Zoals eerder besproken in het theoretisch kader introduceert IFRS 9 een nieuw ECL-model voor de opbouw van de kredietverliesvoorziening. De balanspost leningen werd verwacht te dalen omdat toekomstige verwachte kredietverliezen nu ook gerealiseerd moesten worden onder de kredietverliesvoorziening van banken.

Tabel 8

Vergelijking van de kredietverliesvoorziening tussen het einde toepassingsjaar IAS 39 en de ingang van het nieuwe toepassingsjaar IFRS 9

(in duizenden Canadese dollars)	Einde toepassingsjaar IAS 39			Begin toepassingsjaar IFRS 9				Transitie verschillen
	Unimpaired loans	Impaired loans	Totaal	Stadium 1	Stadium 2	Stadium 3	Totaal	
Bank of Montreal	1576000	420000	1996000	450000	1056000	420000	1926000	(70000)
De Bank of Nova Scotia	1446000	2622000	4068000	500000	922000	2612000	4034000	(34000)
Canadian Imperial Bank of Commerce	1141000	477000	1618000	474000	748000	465000	1687000	69000
Canadian Western Bank	119766	27027	146793	61087	27027	27027	115141	(31652)
Concentra bank	13000	9000	22000	5000	10000	8000	23000	1000
Equitable bank	32000	1000	33000	13930	9627	1327	24884	(8116)
First Nations Bank of Canada	1537	151	1688	836	781	161	1778	90
Laurentian bank of Canada	57422	39253	96675	35908	32590	38357	106855	10180
National bank of Canada	521000	174000	695000	175000	390000	170000	735000	40000
Royal bank of Canada	1513000	737000	2250000	977000	1387000	720000	3084000	834000
Toronto-Dominion Bank	3096000	687000	3783000	1534000	1200000	741000	3475000	(308000)
Versabank (voorheen Pacific & Western banking corp)	2759	0	2759	2423	230	0	2653	(106)
Totale kredietverliesvoorziening	9519484	5193431	14712915	4229184	5783255	5202872	15215311	502396

Uit tabel 8 blijkt dat de overgang van het IL-model naar het ECL-model een stijging van de kredietverliesvoorziening van 3,4 % met zich mee heeft gebracht. Hypothese 3: *de invoering van IFRS 9 veroorzaakt een stijging van de kredietverliesvoorziening* wordt dan ook aangenomen. Uit de jaarverslagen van de banken blijkt dat deze stijging voornamelijk komt door de leningen in stadium 2 waarvoor onder IFRS 9 een voorziening opgenomen dient te worden berekend over de gehele

levensduur van deze leningen. Deze stijging is echter lager dan verwacht. Een van deze redenen voor deze gematigde stijging heeft te maken met het *write-off*-beleid van de banken. Sommige banken kiezen ervoor om eerder over te gaan op het volledig afschrijven (*write off*) van leningen waardoor dan ook de omvang van het aantal kredieten waar een voorziening voor gehouden wordt daalt. Ter illustratie is tabel 9 toegevoegd afkomstig uit het jaarverslag 2018 van de Toronto-Dominion bank waar duidelijk de *write-offs* te zien zijn van Credit Cards in stadium 3.

Tabel 9

Overzicht Kredietverliesvoorziening voor Credit Cards uit jaarverslag 2018 Toronto-Dominion bank

Allowance for Loan Losses – Credit Card				
(millions of Canadian dollars)	Stage 1	Stage 2	Stage 3¹	Total
Allowance for loan losses, including off-balance sheet instruments, as at November 1, 2017	\$ 763	\$ 521	\$ 321	\$ 1,605
Provision for credit losses				
Transfer to Stage 1 ²	590	(521)	(69)	–
Transfer to Stage 2	(192)	259	(67)	–
Transfer to Stage 3	(38)	(475)	513	–
	360	(737)	377	–
Net remeasurement due to transfers ²	(209)	249	63	103
New originations or purchases ²	171	n/a	n/a	171
Net draws (repayments) ²	125	(51)	39	113
Derecognition of financial assets (excluding disposals and write-offs) ²	(102)	(106)	(371)	(579)
Changes to risk, parameters, and models ²	(276)	705	1,168	1,597
	69	60	1,276	1,405
Other changes				
Disposals	(21)	(12)	(8)	(41)
Foreign exchange and other adjustments	8	11	7	26
Write-offs	–	–	(1,515)	(1,515)
Recoveries	–	–	260	260
	(13)	(1)	(1,256)	(1,270)
Balance as at October 31, 2018	819	580	341	1,740
Less: Allowance for off-balance sheet instruments ³	440	297	–	737
Total allowance for loan losses as at October 31, 2018	\$ 379	\$ 283	\$ 341	\$ 1,003

Een andere reden waarom de kredietverliesvoorziening een gematigde stijging ondervindt kan te maken hebben met het feit dat de toekomstige visie met betrekking tot het innen van de leningen subjectief is. Immers was de economische situatie rond deze tijd nog omschreven als redelijk sterk (Seitz et al, 2018). In goede economische tijden wordt het verwachte kredietverlies veel lager geschat door managers dan wanneer we in tijden van crisis zitten (Seitz et al, 2018).

Tabel 10

Vergelijking van de kredietverliesvoorziening tussen het einde toepassingsjaar IAS 39 en het einde van het nieuwe toepassingsjaar IFRS 9

	Einde toepassingsjaar IAS 39			Einde toepassingsjaar IFRS 9				Transitie verschillen
	Unimpaired loans	Impaired loans	Totaal	Stadium 1	Stadium 2	Stadium 3	Totaal	
(in duizenden Canadese dollars)								
Bank of Montreal	1576000	420000	1996000	482000	991000	397000	1870000	(126000)
De Bank of Nova Scotia	1446000	2622000	4068000	1223000	2165000	1677000	5065000	997000
Canadian Imperial Bank of Commerce	1141000	477000	1618000	499000	707000	482000	1688000	70000
Canadian Western Bank	119766	27027	146793	64172	24889	25964	115025	(31768)
Concentra bank	13000	9000	22000	7291	6775	7534	21600	(400)
Equitable bank	32000	1000	33000	14596	9176	1526	25298	(7702)
First Nations Bank of Canada	1537	151	1688	1150	434	10	1594	(94)
Laurentian bank of Canada	57422	39253	96675	33489	32362	40942	106793	10118
National bank of Canada	521000	174000	695000	174000	380000	226000	780000	85000
Royal bank of Canada	1513000	737000	2250000	836000	1552000	700000	3088000	838000
Toronto-Dominion Bank	3096000	687000	3783000	1628000	1217000	704000	3549000	(234000)
Versabank (voorheen Pacific & Western banking corp)	2759	0	2759	1910	209	0	2119	(640)
Totale kredietverliesvoorziening	9519484	5193431	14712915	4964608	7085845	4261976	16312429	1599514

Uit tabel 10 blijkt dat de kredietverliesvoorziening met 11 procent is gestegen, gemeten op het einde van het eerste toepassingsjaar IFRS 9 ten opzichte van het einde van het laatste toepassingsjaar van IAS 39. Vergeleken met de verwachtingen van het effect van IFRS 9 is dit nog steeds lager dan verwacht. Dit kan te maken hebben met het feit dat banken moeite hebben met het inschatten van het toekomstige verwachte kredietverlies.

6 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag: *Wat is het effect van IFRS 9 op de balans van Canadese banken in het eerste toepassingsjaar?* Dit wordt gedaan door middel van informatie verkregen uit literatuuronderzoek en de resultaten uit het onderzoek onder 12 Canadese beursgenoteerde banken.

In deze scriptie zijn de eerste toepassingseffecten van IFRS 9 op 12 Canadese banken hun balansen geanalyseerd door te focussen op veranderingen die gepaard gaan met de herziene classificatie en waardering van financiële activa en impairment door invoering van het ECL-model. Tevens is er aandacht besteed aan het effect op het eigen vermogen van banken door te kijken naar veranderingen met betrekking tot de CET1 ratio. Doordat IFRS 9 recentelijk was ingevoerd waren veel publicaties met betrekking tot IFRS 9 gebaseerd op verwachte effecten. Dit onderzoek kan gezien worden als een aanvulling aangezien het een overzicht geeft van de daadwerkelijke effecten van IFRS 9.

Uit literatuuronderzoek bleek dat regelgevende organisaties, auditbureaus en academici verschillende verwachtingen hadden met betrekking tot de effecten van IFRS 9 op de balansen van de banken. Over het algemeen kan verondersteld worden dat deze verwachte effecten te hoog waren geschat. Voor de CET1 ratio werd een daling verwacht van 0-50 basispunten. De verwachte impact op de kredietverliesvoorziening toonde grote verschillen tussen auditbureaus, zo verwachtte Deloitte (2016) een stijging van gemiddeld 50 procent en EY (2017) een stijging van gemiddeld 10 tot 15 procent. Van de herziene classificatie en waardering financiële activa werd over het algemeen geen tot nauwelijks een effect verwacht.

Om de daadwerkelijke impact van IFRS 9 op de balans van 12 Canadese banken in het eerste toepassingsjaar te onderzoeken is gebruik gemaakt van financiële data en toelichtingen hiervan uit de jaarrekeningen van deze banken. De impact van IFRS 9 op de CET1 ratio varieerden tussen de banken met -130 basispunten tot 50 basispunten. Gemiddeld nam de CET1 ratio af met -6 bps. De impact van de herziene classificatie en waardering van financiële activa bleek beperkt te zijn zoals verwacht werd. Onder IFRS 9 heeft het grootste gedeelte van de financiële activa hun oorspronkelijke waarderingsgrondslag behouden. Met betrekking tot het effect van het nieuwe ECL-model ondervonden de banken gemiddeld een stijging van de kredietverliesvoorziening van 3,4 procent. Dit is lager dan de verwachtingen. Een van de redenen hiervoor was het *write-off* beleid dat banken hanteerden. Al met al zijn door middel van deze scriptie de effecten van IFRS 9 op Canadese banken in kaart gebracht. Echter

zijn er nog genoeg andere gebieden waar deze scriptie geen antwoord op geeft met betrekking tot de invoering van IFRS 9. In het volgende hoofdstuk zal een aantal aanbevelingen hiervoor aangekaart worden.

7 Discussie en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk komen enkele limitaties van het onderzoek aan bod eveneens als een aantal aanbevelingen voor toekomstig onderzoek op het gebied van de effecten van invoering van IFRS 9.

Deze scriptie heeft eerste inzichten verschaft in het effect van IFRS 9 in het eerste toepassingsjaar van 12 Canadese banken. Ondanks dat de resultaten van het empirisch onderzoek overeenkomen met de algehele verwachte effecten van de invoering van IFRS 9 is wel gebleken dat de mate waarin deze effecten optreden verschillen. Dit kan te maken hebben met een van de limitaties van dit onderzoek namelijk dat de gebruikte steekproefselectie kleiner is dan die gebruikt werd door de banking survey van bijvoorbeeld Deloitte en EY. Bovendien was de kwaliteit van de disclosures uit de jaarrekeningen niet voor elke bank gelijk, hierdoor was het niet altijd mogelijk om de effecten van IFRS 9 duidelijk in kaart te brengen.

Het voornaamste doel van IFRS 9 is financiële stabiliteit te verschaffen aan banken door verbeterd kredietrisicobeheer door middel van het ECL-model, meer transparantie en een tijdigere opname van kredietverliezen (Loew et al, 2019). Om te achterhalen of IFRS 9 daadwerkelijk dit doel heeft bereikt is het van belang om te kijken naar hoe deze nieuwe regelgeving zijn stempel drukt in tijden van crisis zoals de huidige COVID-19 pandemie. Daarom raden wij aan voor vervolgonderzoek om dit onderzoek uit te voeren gedurende een crisis en na een crisis en dit dan vergelijken met de uitkomsten van dit onderzoek. Ook zou het van waarde zijn dit onderzoek nogmaals te herhalen om de kwantitatieve uitkomsten van dit onderzoek te versterken. Tot slot lijkt het ons interessant een onderzoek uit te voeren naar het effect van IFRS 9 op het gebied van earnings management, immers zijn onder IFRS 9 de meningen van managers meer van belang.

8 Referenties

Bank of Canada (z.d.) Bank Act. Geraadpleegd op 18 mei, van <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/b-1.01/page-1.html>

Bischof, J., & Daske, H. (2016). Interpreting the European Union's IFRS endorsement criteria: The case of IFRS 9. *Accounting in Europe*, 13(2), 129-168.

Deloitte. (2016). Sixth Global IFRS Banking Survey – No time like the present. Geraadpleegd op 15 april, van <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-fsi-sixth-ifrs-banking-survey.pdf>

Deloitte. (2019). International GAAP Bank Limited Illustrative disclosures under IFRS 7 as amended by IFRS 9. Geraadpleegd op 11 mei, van <https://www.iasplus.com/de/publications/global/other/illustrative-disclosures/file>

EBA. (2016). Report on results from the EBA impact assessment of IFRS 9. Geraadpleegd op 8 mei, van <https://eba.europa.eu/documents/10180/1360107/EBA+Report+on+impact+assessment+of+IFRS9>

EBA. (2017). EBA REPORT ON RESULTS FROM THE SECOND EBA IMPACT ASSESSMENT OF IFRS 9. Geraadpleegd op 9 mei, van <https://eba.europa.eu/documents/10180/1720738/EBA+Report+on+results+from+the+2nd+EBA+IFRS9+IA.pdf>

EFRAG. (2015). IFRS 9 Financial Instruments - Results of the Pre-Endorsement Questionnaire Follow Up to the Field-Tests conducted by EFRAG in 2012 and 2013, August 2015. Geraadpleegd op 11 mei, van https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FIFRS_9_Pre-endorsement_questionnaire_-_feedback_report_-_August_2015_-_final.pdf

European Commission. (2015). REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the activities of the IFRS Foundation, EFRAG and IOB in 2014. Geraadpleegd op 15 april, van <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-461-EN-F1-1.PDF>

European Parliament. (2017). Regulation (EU) 2017/2395 of the European Parliament and of the Council. Geraadpleegd op 10 mei, van <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/2395/oj>

Europese Raad van de EU. (z.d.). Regels inzake kapitaalvereisten voor de banksector (VKV en RKV IV). Geraadpleegd op 20 mei, van <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>

- EY. (2017). IFRS 9 in a box - EY IFRS 9 recommendations for small-and medium-sized entities. Geraadpleegd op 14 april, van [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-9-in-a-box/\\$FILE/ey-ifs-9-in-a-box.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-9-in-a-box/$FILE/ey-ifs-9-in-a-box.pdf)
- EY. (2017). EY IFRS 9 Impairment Banking Survey. Geraadpleegd op 10 mei, van [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifs-9-impairment-banking-survey/\\$File/EY-ifs-9-impairment-banking-survey.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifs-9-impairment-banking-survey/$File/EY-ifs-9-impairment-banking-survey.pdf)
- EY. (2018). EY IFRS 9 Impairment Banking Survey. Geraadpleegd op 16 april, van <https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/wp-content/uploads/2018/08/EY-IFRS-9-impairmentbanking-survey-2018-FINAL.pdf>
- EY. (2018). IFRS 9 expected credit loss. Making sense of the transition impact. Geraadpleegd op 5 mei, van [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-9-expected-credit-loss/\\$File/ey-ifs-9-expected-credit-loss.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-9-expected-credit-loss/$File/ey-ifs-9-expected-credit-loss.pdf)
- Frykström, N., & Li, J. (2018). IFRS 9 – the new accounting standard for credit loss recognition. Geraadpleegd op 13 april, van <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/engelska/2018/ifs-9--the-new-accounting-standard-for-credit-loss-recognition.pdf>
- Gebhardt, G. (2016). Impairments of Greek Government Bonds under IAS 39 and IFRS 9: A Case Study. *Accounting in Europe*, 13(2), 169–196. <https://doi.org/10.1080/17449480.2016.1208833>
- Gli (2020). Banking Regulation 2020 | Canada. Geraadpleegd op 18 mei, van <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/banking-and-finance-laws-and-regulations/canada>
- Gornjak, M. (2017). Comparison of IAS 39 and IFRS 9: The Analysis of Replacement. *International Journal of Management, Knowledge and Learning*, 6.
- GrantThornton. (2017). IFRS 9: Financiële instrumenten. Geraadpleegd op 15 april, van <https://www.grantthornton.nl/globalassets/1.-member-firms/netherlands/documenten/flyers-pdf/2018/ifs-9-financiele-instrumenten---grant-thornton.pdf>
- Grasso, M. (2019). The impact of the Adoption of IFRS 9 on Main Italian Banks (Bachelor's thesis, Università Ca'Foscari Venezia).
- Huttenhuis, J., & ter Hoeven, R. (2017). Gevolgen van invoering IFRS 9: Europese banken onder de loep. *Maandblad Voor Accountancy En Bedrijfseconomie*, 91, 421–437.

- IASB. (2014). IFRS 9 Financial Instruments – Project Summary. Geraadpleegd op 14 april, van <https://www.ifrs.org/-/media/project/financial-instruments/project-summaries/ifrs-9-project-summary-july-2014.pdf>
- IASB. (2018). Sue Lloyd: IFRS 9 and equity investments. Geraadpleegd op 13 april, van <https://www.ifrs.org/news-and-events/2018/04/ifrs-9-and-equity-investments/>
- Krüger, S., Rösch, D., & Scheule, H. (2018). The impact of loan loss provisioning on bank capital requirements. *Journal of Financial Stability*, 36, 114-129.
- Kund, A. G., & Rugilo, D. (2018). Does IFRS 9 Increase Financial Stability?.
- Laungani, U. (2017). Moody's: IFRS 9 adoption to result in modest capital impact for most banks. Geraadpleegd op 9 mei, van https://www.moody.com/research/Moodys-IFRS-9-adoption-to-result-in-modest-capital-impact--PR_363623
- Loew, E., Schmidt, L. E., & Thiel, L. F. (2019). Accounting for Financial Instruments under IFRS 9—First-Time Application Effects on European Banks’ Balance Sheets.
- Novotny-Farkas, Z. (2015). The significance of IFRS 9 for financial stability and supervisory rules. European Parliament, Directorate General for Internal Policies Policy Department A: Economic and Scientific Policy, Brussels, European Union.
- Novotny-Farkas, Z. (2016). The interaction of the IFRS 9 expected loss approach with supervisory rules and implications for financial stability. *Accounting in Europe*, 13(2), 197-227.
- OSFI (2014). Who We Regulate. Geraadpleegd op 18 mei, van <https://www.osfi-bsif.gc.ca/Eng/wt-ow/Pages/wwr-er.aspx>
- PwC. (2017). IFRS 9, Financial Instruments Understanding the basics. Geraadpleegd op 13 april, van <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/ifrs-9-understanding-the-basics.pdf>
- PwC. (2017). IFRS 9 for banks – Illustrative disclosure. Geraadpleegd op 11 mei, van <https://www.pwchk.com/en/banking/ifrs9-forbanks.pdf>
- Seitz, B., Dinh, T., & Rathgeber, A. (2018). Understanding loan loss reserves under IFRS 9: A simulation-based approach. *Advances in Quantitative Analysis of Finance and Accounting*, 16, 311-357.

9 Appendix

Tabel A

Overzicht 19 beursgenoteerde Canadese banken onder toezicht van OSFI

	Meegenomen in onderzoek	Waarom niet meegenomen
Bridgewater bank	Nee	Beursgenoteerd vanaf 2018
Bank of montreal (BMO)	Nee	Kredietvereniging
Caisse populaire acadienne ltée (UNI)	Nee	Kredietvereniging
Canadian Imperial Bank of Commerce	Nee	geen informatie beschikbaar
Canadian Western Bank	Nee	geen informatie beschikbaar
Coast Capital Savings Federal Credit Union	Nee	Nieuwe bank sinds 2016
Concentra bank	Nee	Failliet sinds 2019
De Bank of Nova Scotia	Ja	n.v.t.
Direct Cash bank	Ja	n.v.t.
Duo bank of canada	Ja	n.v.t.
Equitable bank	Ja	n.v.t.
First Nations Bank of Canada	Ja	n.v.t.
Laurentian bank of canada	Ja	n.v.t.
National bank of canada	Ja	n.v.t.
Royal bank of canada	Ja	n.v.t.
Toronto-Dominion Bank (The)	Ja	n.v.t.
Versabank	Ja	n.v.t.
(voorheen Pacific & Western banking corp)	Ja	n.v.t.
Wealth One Bank of Canada	Ja	n.v.t.
Zag bank	Ja	n.v.t.

Tabel B

Geconsolideerde balans van Toronto-Dominion bank met toelichting van de impact van IFRS 9

FINANCIAL ASSETS

(millions of Canadian dollars)									
IAS 39	Measurement Category	As at Oct. 31, 2017			As at Nov. 1, 2017			IFRS 9 Measurement Category	Note
		IAS 39 Carrying Amount	Re-classifications	Re-measurement	IFRS 9 Carrying Amount	IFRS 9 Carrying Amount	IFRS 9 Carrying Amount		
Cash and due from banks	Amortized Cost	\$ 3,971	\$ –	\$ –	\$ 3,971	Amortized Cost	Cash and due from banks		
Interest-bearing deposits with banks	Amortized Cost	51,185	–	–	51,185	Amortized Cost	Interest-bearing deposits with banks		
Trading loans, securities, and other							Trading loans, securities, and other		
Debt securities	FVTPL	53,402	–	–	53,402	FVTPL	Debt securities		
Equity securities	FVTPL	32,010	–	–	32,010	FVTPL	Equity securities		
Loans	FVTPL	11,235	(86)	–	11,149	FVTPL	Loans	(1)	
Commodities and other	FVTPL	7,271	–	–	7,271	FVTPL	Commodities and other		
		103,918	(86)	–	103,832				
							Non-trading financial assets at FVTPL		
			3,734	–	3,734	FVTPL	Debt securities	(2)	
			369	–	369	FVTPL	Debt securities	(3)	
			196	68	264	FVTPL	Equity securities	(4)	
			2,857	–	2,857	FVTPL	Loans	(5)	
			1,917	1	1,918	FVTPL	Loans	(6)	
			86	–	86	FVTPL	Loans	(1)	
			44	–	44	FVTPL	Loans	(5)	
			9,203	69	9,272				
Derivatives	FVTPL	56,195	–	–	56,195	FVTPL	Derivatives		
Financial assets designated at FVTPL							Financial assets designated at FVTPL		
Debt securities	FVTPL	3,150	–	–	3,150	FVTPL	Debt securities	(7)	
Debt securities	FVTPL	369	(369)	–	–	FVTPL	Debt securities	(3)	
Debt securities	FVTPL	513	(513)	–	–	FVTPL	Debt securities	(8)	
		4,032	(882)	–	3,150				
Available-for-sale securities							Financial assets at FVOCI		
Debt securities	FVOCI	142,927	(3,734)	–	139,193	FVOCI	Debt securities	(2)	
Debt securities	FVOCI	1,197	(1,197)	–	–	FVOCI	Debt securities	(9)	
Equity securities	FVOCI	2,287	(196)	–	2,091	FVOCI	Equity securities	(4)(10)	
Loans	FVOCI	–	1,823	–	1,823	FVOCI	Loans	(11)	
		146,411	(3,304)	–	143,107				
Held-to-maturity securities							Debt securities at amortized cost, net of allowance for credit losses		
Debt securities	Amortized Cost	71,363	–	29	71,392	Amortized Cost	Debt securities	(12)	
			3,209	–	3,209	Amortized Cost	Debt securities	(13)	
			1,197	(7)	1,190	Amortized Cost	Debt securities	(9)	
			513	–	513	Amortized Cost	Debt securities	(8)	
			(155)	8	(147)		Allowance for security losses	(14)	
		71,363	4,764	30	76,157				
Securities purchased under reverse repurchase agreements							Securities purchased under reverse repurchase agreements		
Securities purchased under reverse repurchase agreements	FVTPL	1,345	653	–	1,998	FVTPL	Securities purchased under reverse repurchase agreements	(15)	
Securities purchased under reverse repurchase agreements	Amortized Cost	133,084	(653)	–	132,431	Amortized Cost	Securities purchased under reverse repurchase agreements	(15)	
		134,429	–	–	134,429				
Loans							Loans		
Residential mortgages	Amortized Cost	222,079	(2,857)	–	219,222	Amortized Cost	Residential mortgages	(5)	
Consumer instalment and other personal	Amortized Cost	157,101	(44)	–	157,057	Amortized Cost	Consumer instalment and other personal	(5)	
Credit card	Amortized Cost	33,007	–	–	33,007	Amortized Cost	Credit card		
Business and government	Amortized Cost	199,053	(1,823)	–	197,230	Amortized Cost	Business and government	(11)	
Business and government	Amortized Cost	1,925	(1,925)	–	–	Amortized Cost	Business and government	(6)	
Debt securities classified as loans	Amortized Cost	3,209	(3,209)	–	–	Amortized Cost		(13)	
Total Loans before allowance		616,374	(9,858)	–	606,516		Total Loans before allowance		
Allowance for loan losses		(3,783)	156	152	(3,475)		Allowance for loan losses	(14)	
Loans, net of allowance for loan losses		612,591	(9,702)	152	603,041		Loans, net of allowance for loan losses		
Other							Other		
Customers' liability under acceptances	Amortized Cost	17,297	–	–	17,297	Amortized Cost	Customers' liability under acceptances		
Amounts receivable from brokers, dealers, and clients	Amortized Cost	29,971	–	–	29,971	Amortized Cost	Amounts receivable from brokers, dealers, and clients		
Other financial assets	Amortized Cost	4,556	8	(28)	4,536	Amortized Cost	Other financial assets		
		51,824	8	(28)	51,804				
Total financial assets		1,235,919	1	223	1,236,143		Total financial assets		
Non-financial assets		43,076	–	2	43,078		Non-financial assets	(16)	
Total assets		\$ 1,278,995	\$ 1	\$ 225	\$ 1,279,221		Total assets		

FINANCIAL LIABILITIES

(millions of Canadian dollars)									
IAS 39	Measurement Category	As at Oct. 31, 2017			As at Nov. 1, 2017			IFRS 9 Measurement Category	Note
		IAS 39 Carrying Amount	Re-classifications	Re-measurement	IFRS 9 Carrying Amount	IFRS 9 Carrying Amount	IFRS 9 Carrying Amount		
Trading deposits	FVTPL	\$ 79,940	\$ –	\$ –	\$ 79,940	FVTPL	Trading deposits		
Derivatives	FVTPL	51,214	–	–	51,214	FVTPL	Derivatives		
Securitization liabilities at fair value	FVTPL	12,757	–	–	12,757	FVTPL	Securitization liabilities at fair value		
Deposits	Amortized Cost	832,824	–	–	832,824	Amortized Cost	Deposits		
Acceptances	Amortized Cost	17,297	–	–	17,297	Amortized Cost	Acceptances		
Obligations related to securities sold short	FVTPL	35,482	–	–	35,482	FVTPL	Obligations related to securities sold short		
Obligations related to securities sold under repurchase agreements	Amortized Cost/ FVTPL	88,591	–	–	88,591	Amortized Cost/ FVTPL	Obligations related to securities sold under repurchase agreements		
Securitization liabilities at amortized cost	Amortized Cost	16,076	–	–	16,076	Amortized Cost	Securitization liabilities at amortized cost		
Amounts payable to brokers, dealers, and clients	Amortized Cost	32,851	–	–	32,851	Amortized Cost	Amounts payable to brokers, dealers, and clients		
Subordinated notes and debentures	Amortized Cost	9,528	–	–	9,528	Amortized Cost	Subordinated notes and debentures		
Other financial liabilities	Amortized Cost	9,934	–	250	10,184	Amortized Cost	Other financial liabilities	(14)	
Total financial liabilities		1,186,494	–	250	1,186,744		Total financial liabilities		
Non-financial liabilities		17,311	–	–	17,311		Non-financial liabilities		
Total liabilities		1,203,805	–	250	1,204,055		Total liabilities		
Retained earnings		40,489	–	53	40,542		Retained earnings		
Accumulated other comprehensive income		8,006	1	(78)	7,929		Accumulated other comprehensive income		
Other equity		26,695	–	–	26,695		Other equity		
Total liabilities and equity		\$ 1,278,995	\$ 1	\$ 225	\$ 1,279,221		Total liabilities and equity		

Tabel C

Herclassificatie en waardering van effecten en leningen

Begin van het eerste toepassingsjaar IFRS 9 ten opzichte van het laatste jaar onder IAS 39

(in duizenden Canadese dollars)		IAS 39	IFRS 9	IAS 39	Herclassificering	Herwaardering	IFRS 9
		Classificatie	Classificatie	Boekwaarde			Boekwaarde
Financiële activa							
Effecten	Held for Trading (FVTPL)	Trading		154187000	(63652000)	0	90535000
	FVTPL			0	63652000	0	63652000
	Available-for-sale (FVOCI)/ Held-to-maturity (Amortized cost)	n.v.t.		330130131	(330130131)	0	0
		FVOCI		0	147014758	3304000	150318758
		FVTPL		47736000	11469486	22249700	81455186
		Amortized cost		99222000	70188040	33739860	203149900
	Other	Other		960000	(333000)	5000000	5627000
		FVTPL		0	333000	0	333000
	Totaal effecten			632235131	(101457847)	64293560	595070844
	Leningen						
	Woninghypotheken	Loans & receivables	Amortized cost	871863175	(4267494)	322545,5	867918226,3
	Woninghypotheken	Loans & receivables	FVOCI	n.v.t.	1331181	6876	1338057
	Consumentenleningen	Loans & receivables	Amortized cost	397821681	(44000)	2130326,5	399908007,3
	Kredietkaarten	Loans & receivables	Amortized cost	54837263		267952,5	55105215,25
	Zakelijke-en-overheidsleningen	Loans & receivables	Amortized cost	691085694	(8022000)	11802010,5	694865704,3
			FVTPL	n.v.t.	20049192	0	20049192
	Totaal leningen			2015607812	9046879	14529711	2039184402
Opmerkingen		Loans & receivables worden gewaardeerd tegen amortized cost					